

Bildande av Lövöns naturreservat i Eskilstuna kommun

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat, med föreskrifter och skötselplan enligt nedan. Reservatets gränser märks ut i fält.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken att nedan angivna inskränkningar och intrång ska gälla i reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla värdefulla naturmiljöer som trädklädd betesmark, ädellövskog och lövsumpskog. Den biologiska mångfalden, främst hos mossor, svampar, lavar och insekter som är knutna till äldre lövskog ska bevaras och utvecklas. Livsnödvändiga miljöer och strukturer för sällsynta och hänsynskrävande arter i området ska upprätthållas. Strandskogar och sumpskogar ska huvudsakligen utvecklas fritt och låta den interna dynamiken råda. Syftet med området är också att erbjuda områden för friluftsliv och erbjuda upplevelser av och kunskap om områdets värden för besökare.

Syftet ska nås genom att skogen undantas från skogsbruk och andra exploateringar. De trädklädda betesmarkerna ska behålla sin karaktär genom bete och återkommande röjning, friställning, tillskapande av död ved och hamling. Delar av området lämnas i stort orörda för att utvecklas genom intern dynamik förutom borttagande av gran. Friluftslivsanordningar för besökare iordningställs och hålls i gott skick. Syftet nås också genom att området tillgängliggörs med friluftslivsanordningar som leder besökare till olika upplevelsevärden. Information om områdets värden tas fram och sprids i olika kanaler.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper inom ramen för syftet med reservatet ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål, uppföljning av skötselåtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av traktorvägen ut till Lövöns spets. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla

anläggningen i dagens utformning, utbredning och funktion. Vindfällan över väg ska läggas bredvid vägen.

**A Inskränkningar enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken i
rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet
med naturreservatet**

Utöver vad som gäller enligt tillämpliga författningsbestämmelser är det i reservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning, med undantag för uppförande av jaktorn efter samråd med Länsstyrelsen,
2. anlägga väg,
3. anlägga luft- eller markledning,
4. anordna upplag,
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna, med undantag för att befintliga diken i anslutning till åkermarken får underhållas,
6. avverka träd eller buskar, med följande undantag:
 - buskar på, och i direkt anslutning till åkermarken får röjas bort,
 - sikt- och skjutgator för jakt får röjas på sly och kvistar,
 - träd under 20 cm i diameter får kapas för att användas som stolpe för saltsten,
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
8. framföra motordrivet fordon utanför vägen, med undantag för uttransport av fäلت vilt med så kallad älgragare eller motsvarande,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
10. kalka eller gödsla mark, eller
11. tillskottsutfodra tama eller vilda djur.

**B Intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild
rätt till fastigheten förpliktas att tåla**

Markägare och innehavare av särskild rätt är förpliktigade att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. Utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Anläggning och underhåll av friluftsanordningar samt uppsättning av informationstavlor.
3. Naturvårdande skötsel för att bibehålla variation i träd och buskskiktet, exempelvis röjning, plockhuggning, friställning, tillskapande av död ved och hamling.
4. Betesdrift, stängsling och slåtter.
5. Genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Reservatet utgörs av en halvö i östra delen av Hjälmarens i anslutning till inloppet av Hyndevadsströmmen. Det är en av Sörmlands största sammanhängande ädellövmiljöer. Området har en mosaikartad struktur med en dominans av ädellövträd med arter som ek, lind, ask och alm, de två sistnämnda är dock hårt drabbade av askskottssjukan och almsjukan. Här finns också triviallöv som björk, asp, al, rönn, sälg men även tall och gran och ett utbrett buskskikt av hassel. Andra vanliga buskar och brynväxter är nypon, hagtorn, skogstry och måbär. Under våren är ramslök en karaktärsväxt för området och har här en av sina största förekomster i länet. Kombinationen av mer slutna partier varvat med mer öppna delar ger området dess karaktär och biologiska mångformighet. Flera olika naturtyper förekommer i området med allt ifrån slutna lundmiljöer till mer öppna trädklädda hagmarker med mellanliggande sumpskogar. Topografin i området är svagt kuperat med flera spridda mindre hållmarker.

Under inventeringen av särskilt skyddsvärda träd som genomfördes i Länsstyrelsens regi under åren 2005–2006 noterades ett flertal gamla och grova träd på Lövön. De klart dominerande trädslagen bland de utpekade träden var ek och lind. Lövön pekades även ut som ett av de mest värdefulla skyddsvärda trädområdena i Eskilstuna kommun.

En mängd naturvårdsintressanta mossor har noterats i naturreservatet. Mest utmärkande är de många fynden av ägghättemossa (EN) starkt hotad, som hittades på 11 platser på minst 27 stammar av hassel i området. Detta är den klart största kända förekomsten i Sverige, vilket gör Lövön till ett extremt viktigt område i bevarandearbetet för arten i ett nationellt perspektiv. Totalt finns det 11 arter av hättemossor *Orthotrichum* spp. noterade på Lövön, förutom tidigare nämnda ägghättemossan är även parkhättemossa och filthättemossa båda rödlistade som nära hotade (NT) påträffade. Röttandad hättemossa är inte rödlistad, men har på Lövön sin enda kända förekomst i Södermanland.

Det finns även fynd av flera rödlistade lavar som är knutna till gamla, grova ädellövträd, främst ekar. Bland annat ekpricklav (VU), gulvit blekspik (VU), skuggorangelav (NT), hjälmbrösklav (NT), rödbrun blekspik (NT) och gul dropplav (NT). På de döda almarna är svamparna svartöra (NT) och prakttagging (EN) relativt vanliga. Flera rödlistade insekter knutna till olika trädslag har påträffats, bland annat lindplattbagge (VU), kardinalfärgad rödrock (NT), reliktböck (NT) och grön aspvädbock (NT). Det finns även ett fynd av tallsotblomfluga (VU) vilket är den enda kända rapporten i länet. Området har också en väldigt rik fågelfauna där den enorma lövrikedomen kombinerat med olika naturtyper och bra häckningsmöjligheter i grova, ihåliga träd och andra miljöer ger goda förutsättningar för ett rikt fågelliv. Vattenmiljöerna och stränderna runt halvön är också viktiga rastplatser för änder och andra sjöfåglar. De använder sig även av strandskogarna som häckningsbiotoper.

Senare tidars inventeringar har även visat att området i stor utsträckning nyttjas av olika fladdermössarter. Hela 12 av Sveriges 19 arter av fladdermöss har noterats i området. Fladdermössen gynnas med stor sannolikhet av de många hålträden där de kan hitta boplatser och att mängden insekter är stor. En av arterna som påträffats är mindre brunfladdermus (VU) som är en av Sveriges sällsyntaste arter och detta är ett av få fynd i hela länet.

Särskilda upplevelsevärden i området är den rika blomningen av ramslök, intensiv fågelsång på våren, fina utsiktsplatser vid Hjälmarens öar och tydliga tecken på den strandlinje som gällde före sjösänkningen. I området förekommer aktiviteter som vandring och fågelskådning. Det finns en markerad led, rastplats och eldplats. Området kan nås med bil fram till en parkering. Området är välbesökt och besöks under hela året men särskilt under våren.

Naturreservatet ligger inom den skogliga värdetrakten Hjälmarens öar och strandlövskogar. Nästan hela naturreservatet är också Natura 2000-område (Lövön SE0220344) enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Natura 2000-området är även ett riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Området ligger inom Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Naturreservatet är också en del i att förverkliga friluftsmålen, särskilt målen Skyddade områden som resurs för friluftslivet, Tillgänglig natur och Tillgång till natur för friluftsliv.

Bevarande av områdets värden

För att bevara och utveckla naturvärdena krävs återkommande skötselinsatser. Hävd av området krävs för att bevara många av de naturvärden som finns i reservatet. Under 2022/2023 har nya stängsel satts upp som möjliggör bete i två olika fällor. Främst östra delen av reservatet kommer öppnas upp och restaureras genom att buskar och träd tas bort till förmån för de grova lövträden. Enskilda skyddsvärda träd ska frihuggas även i västra delen. Satsningar på ädellövträd genom avveckling av triviallövbestånd. Hamling av träd, främst lind bör återupptas. Vissa områden får utvecklas mer fritt för att på så sätt bibehålla en lämplig livsmiljö för exempelvis rödlistade svampar och mossor.

Friluftlivsvärdena bevaras bland annat genom att upplevelsen av ramslöken skyddas från överdriven plockning genom tydliga föreskrifter. Andra åtgärder är att markerade leder och anordningar når fina utsiktsplatser och de fågelrika lövskogarna och underlättar aktiviteter som vandring och fågelskådning. Information om värdena och deras bevarande tas fram och sprids i olika kanaler. Alla anordningar hålls i gott skick och informationen hålls aktuell.

Målet är att området ska ha mellannivå enligt nuvarande besöksklassning från 2021 och möjlighet till tillgänglighetsanpassningar.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, exploateringar, andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets höga naturvärden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av ett naturreservat i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken samt med kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Mot bakgrund av det ovan sagda beslutar Länsstyrelsen att förklara aktuellt område som naturreservat.

Ärendets handläggning

Områdets naturvärden har varit kända sedan länge och är sedan år 2000 utpekade som ett Natura 2000-område - Lövön SE0220344. Markägarkontakterna inleddes redan 2015 i samband med en avverkningsanmälan i anslutning till Natura 2000-området. Skogsstyrelsen registrerade samma år en nyckelbiotop i samma område N 892–2015. Efter överläggningar med markägaren bestämdes att Länsstyrelsen skulle gå vidare med arbetet att inrätta ett naturreservat som omfattade delar av nyckelbiotopen samt hela det befintliga Natura 2000-området. Marken värderades och ett avtal gällande intrångsansättning för det aktuella området undertecknades i slutet av 2019. Samtidigt upprättades även ett nyttjanderättsavtal där Länsstyrelsen får rätt att använda vägen och där markägaren förbinder sig att iordningställa en parkering samt göra vägförbättringar.

Remiss

Förslaget till beslut sändes den 2024-02-09 på remiss till sakägare och andra berörda. Flera yttranden har kommit in till Länsstyrelsen och redovisas nedan.

Remissinstansernas synpunkter på förslag till beslut och Länsstyrelsens bemötande

Föreningen Sörmlands Ornitologer är i stort positiva och skriver: *”Vi känner igen oss i beskrivningarna och delar i allt väsentligt de värderingar som görs. Därmed välkomnar vi Lövöns naturreservat med ett ÄNTLIGEN!”*

I sitt remissvar tar de bland annat upp fiskgjuse. Den häckar idag på Lövön i ett bo som ligger långs med den nuvarande vandringsleden. Enligt dem så brukar häckningarna misslyckas på grund av störning från passerande besökare. De föreslår att boet rivs och ersätts med ett bo på ett mer ostört läge. Länsstyrelsen har sen tidigare uppmärksammat att boet ligger i direkt anslutning vandringsleden och ska se över möjligheten att upprätta en ny boplats.

De skriver vidare om farhågor att den mindre hackspetten riskerar att missgynnas av den föreslagna skötselplanen. Länsstyrelsens bedömning är dock att arten tvärt om kommer gynnas av de föreslagna åtgärderna. Borthuggande av gran i lövmiljöerna kommer gynna lövträd, i övrigt kommer interdynamiken leda till ett succesivt avdöende med en kontinuerlig tillgång på död ved. Beträffande regleringen av Hjälmarens vattennivå är detta en omständighet som inte kan lösas i och med detta beslut om naturreservat.

Friluftsförbundet är positiva till reservatsbildningen och skriver följande:

”Friluftsförbundet stödjer helhjärtat förslaget att etablera ett naturreservat på Lövön.

2024-11-25

511-1851-2018

Detta är av stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden och för att säkerställa att framtida generationer kan fortsätta att njuta av denna unika naturmiljö.”

Naturskyddsföreningen i Eskilstuna ser positivt till beslut om bildande av Lövöns naturreservat i Eskilstuna kommun. De kommer även med värdefulla inspel på skötselplanen.

Skogsstyrelsen ser positivt på ett långsiktigt skydd av Lövöns naturreservat.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Lövön
Naturvårdsregister ID	2055342
Natura 2000-område	Lövön (SE0220344)
Kommun	Eskilstuna
Församling/socken	Västra Rekarne/Gillberga
Lägesbeskrivning	Ca 15 km sydväst om Eskilstuna
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap
Areal	52,3 ha, varav land 52,3 ha 42,0 ha produktiv skogsmark
Fastigheter (markägare)	Eskilstuna Biby 15:1 (privat)
Nyttjanderätter/servitut	Avtal finns gällande nyttjande av väg fram till reservatet samt parkering (dnr 511-1851-2018-9)
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Södermanlands län

Upplysningar

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.

Beslutet kungörs i ortstidning.

Delar av området är ett Natura 2000-område och därför gäller tillståndsplikt för åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

2024-11-25

511-1851-2018

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

För att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter finns bestämmelser i EU:s förordning (1143/2014) kring förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt den är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på den så kallade unionsförteckningen över invasiva främmande arter.

Enligt 2 kap. 4 § växtskyddsförordningen (2022:795) får inte föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 3 § samma förordning strida mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken. Markägaren har inte något ansvar för att bekämpa eller förebygga insektshärjning inom reservatet.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Inom naturreservatet finns lagskyddade fornlämningar (Lämning L1985:3635 i KMR). Runt alla fornlämningarna finns ett skyddat fornlämningsområde. Markingrepp, övertäckning och liknande inom fornlämning och fornlämningsområde kräver samråd och tillståndsprövning enligt 2 kapitlet 10 och 12 §§ kulturmiljölagen. Ett tillstånd kan vara villkorat med krav på arkeologiska åtgärder och där verksamhetsutövaren är ansvarig för dessa kostnader. Till en fornlämning hör ett så stort område på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde och utbredningen bedöms av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har denna dag (dnr 511-1122-2024) även beslutat om föreskrifter avseende rätten att färdas och vistas i reservatet samt ordningen i övrigt.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning

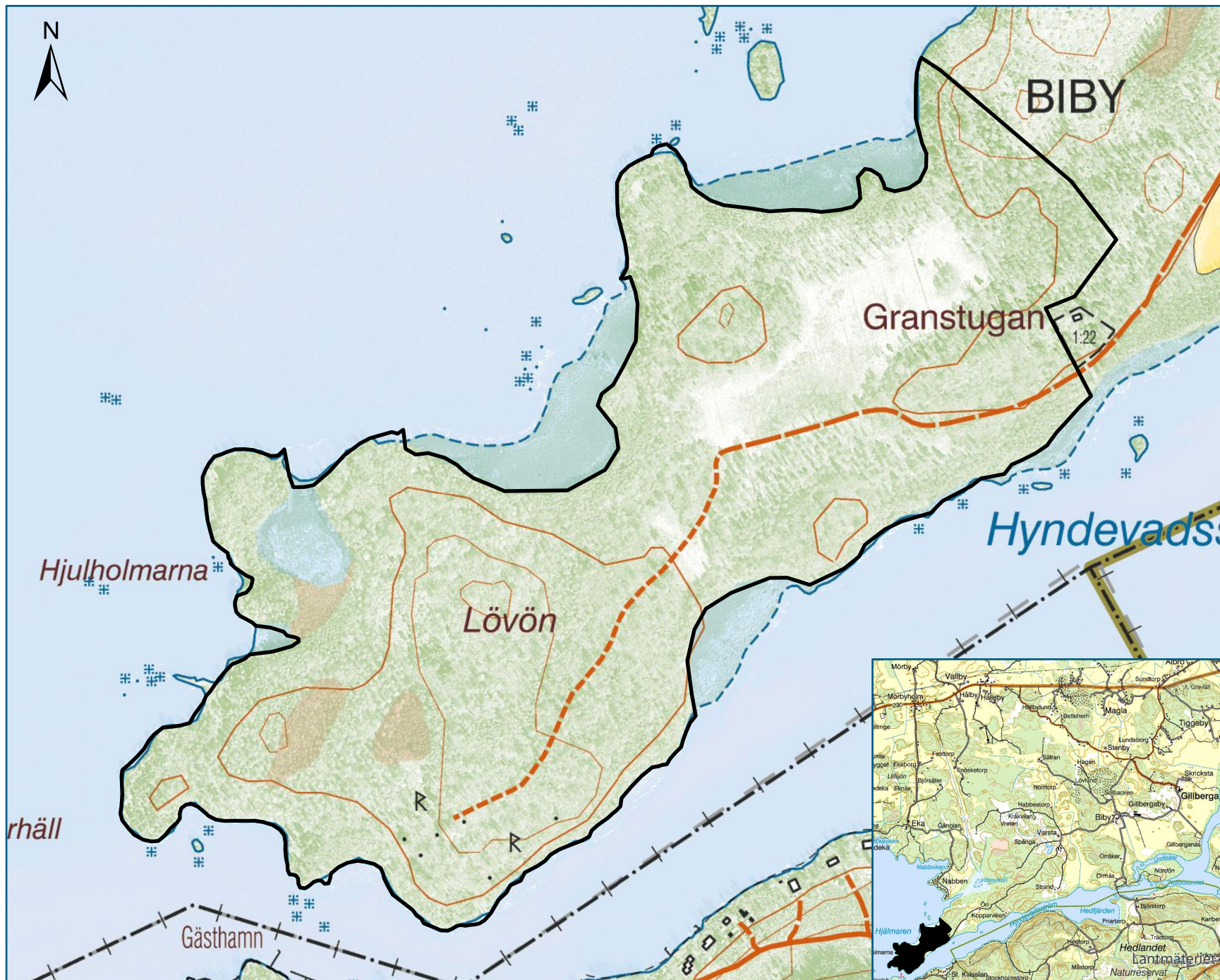
Beslutande

Beslutande i detta ärende har varit landshövding Beatrice Ask med naturreservatshandläggare Fredrik Enoksson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johanna Sandwall, chefsjurist Christian Finnerman, avdelningschef Erik Hjortsberg, enhetschef Inger-Marie Wohlfarth deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Överklagningsformulär

Beslutskarta

Bilaga 1

Länsstyrelsens beslut
om Lövöns naturreservat.
Dnr 511-1851-2018,
2024-11-25

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

 Gräns naturreservat